

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancațe se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr pentru fie-care publicare.

Sibiu, 22 Iuliu.

Caracteristica bisericii catolice a fost totdeauna fendința spre supremație, de o parte, ear de altă parte convertirea tuturor popoarelor la catolicism și în direcțiunile acestea a lucrat cu o tenacitate proprie ei. N'a lăsat nici o ocașiune și nici un mijloc nefolosit spre realizarea acestor scopuri, și după împregiurări, când a amenințat și terorizat, când — unde acest mijloc n'a fost aplicabil — a recurs la alte mijloace cuceritoare.

Favorisată de pozițiunea ei dominantă, la care ajunsese în evul mediu, stăpânia în mod arbitrar asupra domnitorilor catolici și nu s'a mulțamit mai mult numai cu puterea spirituală, cu influința, ce o avea pe acest teren. Vaticanului îi trebuia putere lumescă, armată și imperiu, ca astfel, unde nu ajunge cuvântul, să amenințe cu arma, un lucru, ce numai principiilor creștinătății nu corăspunde.

A venit timpul deșteptării și a consolidării micilor state feudale, și astfel și de și a devenit și Vaticanul tot mai mult strimtorat în puterea sa de guvernare politică, și a fost redus la competența sa spirituală.

Consolidarea tinerului stat italian prin energia lui Victor Emanuel a pretins ca vechia capitală a imperiului român să fie capitala și a Italiei, și fiindcă Papa dela puterea sa lumescă nu voia să abdică de bună voie, ce alta i-a rămas energicului rege — chiar cu risicul ca să fie anatemisat — de cât să-l silească a se retrage între păreții Vaticanului. Aceasta perdere însă nu o poate uita Papa și de câte ori i-se dă ocașiune totdeauna și exprimă adença sa durere.

Astfel actualul Papă, Leo al XIII, în o epistolă adresată către secretarul de stat, cardinalul Rampolla, din nou sulevează aceasta cestiune, ce a dat ansă la o vehementă discușiune în presa italiană.

Din punctul nostru de vedere se înțelege, că aceasta afacere puțin ne impoartă, și nici că am reflecta la ea, dacă nu ar fi accentuată în aceasta epistolă și caracteristică a doaua a bisericii catolice, și dacă nu ar lucra biserica catolică în contra bi sericeii noastre mai energic, ca poate ori când.

Ne sunt încă în proaspătă memorie încercările proselitistice din Bucovina, ce au silit pe arhiepiscopul și metropolitul actual de acolo să iea cele mai energice dispozițiuni pentru combaterea acestor încercări proselitistice; privim cu atențiune încordată la propaganda, ce s'a pus în lucrare în statul vecin curat ortodocs, și cunoscând procedura bisericii catolice, avem temeri, ca nu cumva într'o bună dimi-

neață să se pomenească și românii de dincolo de Carpați cu o scisiune ca a noastră, ce să-i pună inimici față în față chiar pe ei înșiși, și acestei temeri nime nu e mai competent a-i da expresiune decât noi, cari simțim și de și efectele desastroase ale desbinării, și numai spre bucurie ne poate servi, când vedem pe arhiepieri în frunte cu presa, că combat cu demnitate atari încercări de propagandă catolică.

N'am fost nici când și nu vom fi nici odată apărătorii netoleranții religioase, ci din contră, am cerut și insistat pentru o perfectă libertate întru libera exercicare a convingerei religioase, și scim apreția foarte mult caracteristica statului român, liberalismul pe toate terenele, dar cunoscând urmările demoralisitoare ale desbinării confesionale, pe aceasta cale nu admitem profetia: „o turmă și un păstoriu.”

Mai dălele trecute un diar din România ne-a adus scirea, că arhiepiscopul catolic din Bucuresci ar fi avut o lungă întevvedere cu ministrul de esterne de acolo în privința stabilirei unei nunciaturi apostolice în România, la ce regele ar ține foarte mult și ar dori ca negocierile în acest respect să intre pe cale oficială, dar ministrul president I. Brătianu nu ar fi de aceea și părere.

N'am luat notița despre aceasta scire atunci, pentru că nu ni se părea destul de întemeiată dar astăzi, când cetim în aceasta epistolă a papei că ar fi ne spus de mare bucuria densusul, dacă și-ar putea exercica influința în țările necatolice, — că și ține de datorința a pune în lucrare toate mijloacele, ca pe popoarele din orient să le intrunească sub stăpânirea sa, credem, că s' sinod și respective arhiepieri din România nu vor întrelasa a se opune cu energie și în viitoriu acestei tendințe distrugătoare pentru biserica orientală

Revista politică.

După cum se anunță din Viena, ministrii au prezentat monarhului un proiect despre resortul afacerilor din sfera fie căruia. Convorbiri mai însemnate, nu se scie, dacă au avut loc, sau nu. Se vorbesce și despre sosirea ministrului de interne la Viena, dar se dă cu socoteala, că afacerile politice, despre care se vor tracta nu sunt așa de grave, după cum îi place lumii să vorbească. Din Viena ministrul Kalnok va pleca la Kissingen, unde se va întâlni de sigur cu principele de Bismarck. Spre scopul acesta a și sosit marele bărbat al statului german în Berlin, de unde va pleca apoi la locul de întâlnire.

Foile germane de o vreme încoace se ocupă mereu de această cestiune și fac diferite combinațiuni politice. Unele din ele prevăd, ce o să fie și obiectul discușiunii acestor bărbați, și anume, ele dic, că se vor ocupa de convențiunea comercială austro-germană. Pe lângă aceasta foile oficioase din Berlin mai adaugă din partea lor, că obiectul de căpetenie al convorbirilor acestor doi bărbați va fi și aplanarea și regularea afacerilor internaționale, pe a căror basă se poate păstra sigur alianța austro-germană și menținerea păcii europene. Cât privește convențiunea comercială, negocierile se vor face mai întâiu între ambele cabinete și apoi bărbați anume aleși și imputerniciți vor aduce concluse definitive în Berlin.

În Franția pare că lucrurile au ajuns la estrem. Iuliu Ferry a vorbit în Epinal, combatând opiniunile radicalilor. Ca urmare a vorbirei lui este polemica escată între republicani și radicali. Polemica între jurnalele ambelor partide e din ce în ce tot mai serioasă și mai vehementă. Cestiunea „Boulanger,” amenință eară și din toate părțile și discușiunea a părăsit terenul politic. Starea se caracterisează acum prin aceea, că Boulanger a provocat pe Iuliu Ferry la duel. Se vorbia, că Ferry ar fi răspins provocarea, nefiind iscusit în manauarea armelor, după o telegramă din Paris însă Ferry a numit de martori pe Raynal și Casimir Perier. De alt-cum Boulanger câștigă tot mai mare popularitate. Francesii sunt entusiasmați pentru generalul lor și mai deunăile 94 de generali francesi i-au adus omagiile lor. De aceste simpatii se bucură Boulanger în urma energiei sale și bunăvoinții pentru armată. Astfel scirile agenții „Fournier” vestec, că în luna lui Ianuaru, pe când se discuta în parlamentul german proiectul pentru septenat, Bismarck s'a purtat precum se scie foarte agresiv contra Franției. Aceasta a produs mare tulburare în Franția și mai ales în Paris, și Boulanger cu toate că era bine instruat în fie-care și despre starea fie căruui corp de armată, telegrafa la diferitele comande de corp, ca în decurs de patru zile să-i aștearnă un raport despre forța armată a fiecărei brigade și diviziuni, și să-l încunoscimțeze, dacă sunt gata de a eși contra inamicului; după patru zile au sosit la ministru rapoartele și 94 de generali s'au declarat gata a se pune în fruntea trupelor și a năvăli în Germania.

Starea din Bulgaria e încă în stadiul ei de mai înainte. Puterile cele mari pare că într'adins nu se ocupă cu afacerile bulgare. Poarta insistă pe lângă punctul ei originar, basându-se pe tractatul dela Berlin. Ea nu va sancționa nici măcar o alegere

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istoriă.

(Urmare.)

246. **Kis. Aranos.** P. Dumitru Kerde, are singel. sau **Vidra.** P. Samuil Luch, n'au venit. P. Dimitrie Man, n'au venit, are sing. P. Iacob Luch, n'au venit. P. Teodor Narață, are singelie. Fiind de curând proeșit, n'are protocol. Nici unul dintre aceștia nu sciu scire, ci au dat la alții să le scire.
247. **Lupșa.** P. Petru Luca, n'au venit, și dic că este beteag. P. Ioan Nandra. P. Ioan Luca și P. Petru Luca betegi sunt. P. Constantin Baciu. Protoc. cir. n'are deplin scris, și a botezaților nu este după rënduală.
248. **Muncel și Sortoș.** P. Ioan Morar, are singel.

- Protoc. cir. n'are, și nici a scire scie.
249. **Brăjești.** P. Teodor Suciu, au murit. Este vacanția.
250. **Ofenbaia și Ciora.** P. Zacharia Sabo, acum se află acolo așa, de care n'a fost mai nainte în conscrip. și n'au venit.
251. **După peatra.** P. David Pasc, are singe. P. Vasilie David, are singe.
252. **Felșu-Solciva.** P. George Macarie. Nici protocol are, nici singelia au arătat.
253. **Alșo-Solciva.** P. Lup Crăciun, are singel. Protoc. cir. are scris până 1785 Febr. și a bisericii n'are.
- În Zlatna s'au luat înainte visitație canonicăscă în 24 Iunie, 1787.
254. **Zlatna.** P. Nicolae Popovici, are singel. Protocol. cir. n'are, și a bisericeii n'au avut. P. Ioan Boncut, are singel. Protoc. bisericeii are. P. Michail Truncesc are singel. care este lângă biserica trêm-poiierilor în Zlatna. Protoc. cir. n'are, dară a bisericeii are.

- P. Nicolae Truncesc, are singel. ca ajutoriu.
- Protoc. cir. n'are, și a bisericeii așiderea.
- P. Apostol Simenic, are sing. Protoc. cir. n'are și a bisericeii așiderea.
255. **Petroșeni și Galați.** P. Popa Crăciun, are singel. Fiind de curând aședat aicia, n'are protocol. P. Popa George Popovici, are singel. Protoc. cir. și a bisericeii n'are.
256. **Feneș.** P. Petru Chimpean, are singel. P. Ionăș Popovici, prevari-cant. Protoc. cir. n'are, și a bisericeii așiderea, P. Teodor Rus.
257. **Ampoi-Presaca.** Protoc. cir. și a bisericeii n'are.
- După sfârșitul lucrării acesteia, fiind că s'au aflat, cumcă proeșit mai sus numiți n'au scris protocoalele sale pentru poruncile cele date, și nici a bisericeii, pentru aceea s'au poruncit în fața preacucer.

dacă nu o vor aproba toate puterile. Se vorbia, că Austro-Ungaria ar îndemna pe Ferdinand de Coburg să meargă la ori și ce cas în Bulgaria. Dacă-i adevărat asta, apoi și izbucnirea războiului ruso-austriac nu mai e problematică. — Se vorbește chiar, că acum Alecsandru de Battenberg e mai aplicat a se reintoarce în Bulgaria, mai ales după ce a fost provocat de cercurile armatei bulgare și și după un consiliu al Battenbergianilor, ținut în castelul Heilenberg în Darmstadt.

Lumea diplomatică și Italia plânge pe ministrul president Agostino Depretis, care a murit în Vinerea trecută la Stradella. El era unul dintre cei mai marcanți politici ai Italiei și numai istețime și înțelepciune îi este de a se mulțumi fomairea cabinetului din urmă italian. Mult a lucrat acest bărbat pentru a intra și Italia în alianța austro-germană, și politica lui eternă a avut de cele mai multe ori rezultate favorabile. Cabinetul italian s'a depus demisiunea în mâinile regelui; regele a incredințat pe Crispi cu conducerea cabinetului interimar

Discursurile

la înmormântarea profesorului Aron Florian, ce s'au rostit din partea d-lor Laurian și C. S. Marcovici.

Cuvântul rostit de d. Laurian:

Te-ai dus și tu, bătrâne!

Erai aproape singur în picioare dintre tovarășii tei de luptă, dar securea morții trebuia să te abată și pe tine, stejar falnic, care biruiseși atâtea vijelii!

Multă viață a trebuit să fie în tine, ca să poți lupta aproape un veac. Și partea cea mai frumoasă a vieții tale ai dăruit-o școlii. Astăzi școala te plânge, cum te plânge și familia ta.

Venit de peste munți, după revoluția lui Tudor, ai purtat un lung șir de ani făclia culturii, și prin cultură a deșteptării neamului teu. De la școala din Golești, unde crescuși pe copii Goleșului, acele figuri simpatice din mișcarea noastră contemporană, cari toate s'au pogorit în mormânt, până la universitatea din București, pretutindeni glasul teu puternic a mișcat inimile și a lăsat urme puternice, ce n'au perit de cât d'odată cu peirea celor ce și-au fost școlari.

Sorțea a vrut ca să fiu și eu unul din școlarii tei și tocmai în anul, când și-ai luat rămas bun de la catedră. Pentru noi toți a fost o jale plecare. Te-am rugat să vii, ca să ne mai faci lecții, și ne-ai mai făcut câte-va luni. Cu ce pasiune sorbiam cuvintele tale. Lecțiile de istorie în gura lui Aron Florian erau un șir de tablouri vii, în care trecutul se înfățișa cu o espreșune puternică. Parcă vedeam cu ochii, tot ce se petrecea, și câteodată parcă luam și noi parte la evenimentele. Iar când profesorul trecea esplanada filosofică a faptelor, când stabila legătura dintre efecte și cauze, parcă ne găsim într'un laborator, unde făceam experiențe. Atât de limpede și de convingătoare era esplanada dată. A fost unul dintre cei cari ne pasiona pentru știință. Așa a trebuit să fie Aron Florian în toată viața lui de deșcă!

Cu un glas puternic cu o cuvântare populară și înflorită, el știa să ne poarte, ca un arbitru eminent, prin toate emoțiunile. Plângeam, rideam, ne entusiasmam, după cum vrea densul.

Și era un om cult Aron Florian. Clasicitatea greacă și romană, îi erau pretine din copilărie. Literaturile moderne germană, franceză și italiană, îi erau familiare. Vorbă și scria în toate aceste limbi.

Săracă fiind școala de cărți didactice, Aron Florian a nunciat să ample goluri din învățământ. De la *Catechismul*

protopop Iosif tututor preoților, ca până în două luni să-și facă protocoalele sale, adecă poruncilor și protoc. botezaților, cununaților și morților. Almintrenea supt pedeapsă vor căde, lângă care dându-le sfatul sau arhiresce, ca să-și poarte viața a sa cu cinste, și să-și sfătuiască pe oameni, ca să-și supue capul sau supt toată ascultarea Preainaltului Împărat, și celor ce s'au așezat puterilor, încă și aceasta sfătuiindu-i, ca să-și îndrepteze oamenii spre toată dașdia cea Preainaltă Împărătească, și așa făcând ascultarea aceasta, dela Dumnezeu vor avea ajutoriu, dela noi blagoslovenia, și dela domni mila.

S'au dat precum mai sus.

Gedeon Nichitici m. p.

Iosif Adamovici m. p.,

Cernovici m. p.

Protopop neunit.

Popa Petru Câmpănu din Feneș, nameznic.

* (Congres higienic și demografic.) Acest congres se va ține în anul acesta în Viena sub protectoratul principelui de coroană, Rudolf. Mai toate popoarele culturale de pe pământ și vor trimite reprezentanții lor; astfel că numărul medicilor se va urca peste 700. Din România vor lua parte d-nii: Dr. Babeș și Dr. Felix, profesori la facultatea de medicină din București.

din școlile primare și până la marele *Dicționar francesoromân*, la care a colaborat cu Petre Poenar, efortul școlilor și cu Gheorge Hill, profesor de limba latină, el a pus în mâna școlilor mai multe cărți pentru înlesnirea învățării. Opera sa principală însă este *Istoria principatului românesc*, scrisă cu acea vigoare caracteristică la anul 1843. Ce modele frumoase de literatură se găsește în această carte!

Dar nu este numai școala, care a ocupat întreaga activitate a lui Aron Florian. Ca mulți din contemporanii sei, el a luat parte la mișcările politice ale românilor. Astfel îl găsim în revoluția de la 1848 de aci, și apoi în comitetul mișcării de peste munți.

Școala însă a fost ocupația lui de căpetenie; ei i-a consacrat, ca profesor, ca inspector, ca membru în consiliul permanent, ca publicist, cea mai mare parte din viața sa. De mersul ei a trebuit să se bucure mai mult Aron Florian. Unde eram cu școala la 1827, când Aron a venit la noi și unde suntem, când el pleacă dintre noi? Ce distanță greu de măsurat! Aron a trebuit să se bucure mult de străbătarea acestei distanțe, căci el a fost unul dintre aleșii, cari mult luptat-a pentru răspândirea luminii. Sub ochii lui au trecut șiruri de tineri, generații întregi, înarmate pentru progres. Și se bucura bătrânul, de câte ori vedea un talent distinct în rindurile tinerilor.

Acum însă a sosit ceasul despărțirii de veci. Te duci, bătrâne, acolo de unde nimeni nu se mai întoarce. Lași o familie în jale. Lași o mulțime de școlari și de pretini în mahnire. Ei nu te vor uita însă, căci mult muncit-ai pentru ei. Faptele tale îți prelungește viața după moarte. În noi, totdeauna va trăi amintirea ta.

Mergi, mergi acum, în țara vecinicii, și spune tovarășilor tei, cari au luptat pentru lumină, că școala nu ve uita pe nici unul.

Discursul d-lui Marcovici:

Fraților!

Este o di de mare doliu aceasta, pentru că aci stau de față trei generațiuni ca să-și ia rămas bun dela renumitul profesor Aron Florian, carele lasă în urmă o numeroasă familie cu inima zdrobită de durere, cu ochii înecați în lacrimi, dar cu mângăierea frumosului nume, ce poartă și va purta.

A fost în Țeara românească o pleiadă de profesori, cari pentru multa lor dragoste către patrie, au format două generațiuni întregi la cultura științei, al amorului de patrie, al onoarei și al muncii. Cei mai renumiți sunt: Petre Poenar, Constantin Moroșu, Simeon Marcovici, Efrasim Poteca, George Ioanid, Ioniță Popp, Gheorge Hill, Dimitrie Pavlid, Laurian, Genilie, Alece Marin și Aron Florian: nume scumpe, nume venerate, care sunt adănc săpate în mîntea și în inima fie căruia român, pentru că acestia au fost întemeietorii școlii și propagatorii științei; pentru că acestia au fost în tot cursul vieții lor, modele de virtuți și de patriotism; pentru că acestia, după Lazăr și împreună cu marele Heliade Rădulescu, au fost în Țeara românească, primii și adevărații apostoli ai învățământului public.

Din toți acestia numai trei mai trăiau încă: George Ioanid, Alece Marin și Aron Florian. Astăzi ne-au rămas numai elenistul nonagenar George Ioanid și profesorul Alece Marin, ambii iubii și în deosebire respectați.

Eacă, fraților, modele demne de imitat și ca cetățeni, și ca profesori, și ca părinți de familie, și ca amici.

Eacă deii învățământului la noi.

Căci trebuia știință, curaj, patriotism, virtute, pentru ca, în urma renumiților eleniști Neofit Duca, Comiță și Ghenadie, cari profesau la începutul acestui secol, și în urma nemuritorului Lazar, să urce cineva treptele mărețe ale catedrei, de unde apoi să răspândească lumina și să re-deștepte în român dorința strămoșască de a fi români și numai români, precum și plăcerea de a învăța mai întâiu limba mamă și apoi pe celelalte.

Toți acești apostoli, toate aceste figuri mărețe și nepetitoare au trăit ca nese adevărați frați, pentru că aveau o singură dorință, aceea de a fi folositori semenilor lor; o singură pînă, aceea de a îmbogăți mîntea și a forma inima tinerii generațiuni de atunci.

Nici odată, pe timpul lor n'a existat discordie în școală, pentru că acești apostoli propagau, toți, una și aceeași evanghelie: evanghelia adevărului, a științei, a muncii, a onoarei.

Nici o voce n'a cutezat vr'o dată să se ridice în contra preceptelor lor, fiind că, în prelegerile lor, ei au pus totdeauna o matură eugetare, știința trebuincioasă și multă inimă; căci erau toți adănc pătrunși de sentimentul datoriei și propagau știința pentru cultul adevărului, al frumosului și al binelui.

Întreaga lor viață, plină de cumpătare și de abnegațiune, este proba cea mai vedită, este esemplul cel mai frumos despre modul, cum densii au înțeles să exercite înalta și gîngășă lor menire în societate.

Căți nu mai sunt, s'eraci au murit, precum sunt fără avere și cei care mai trăiesc. În adevăr, ei au fost și sunt lipsiți de bogăția materială, dar nu de fericire, pentru că au avut și au conștiința pe deplin împăcată. Aceasta și este cuvântul, pentru care întreaga opinie publică, adevărată opinie publică, aceea care se manifestă nesilită și neînșelată, i-a arătat pururea ca pe nese adevărați apostoli și i-a încungiurat de iubire de respect și de recunoștință.

Tot ce Țeara românească a avut mai întâi ca bărbăți de stat, ca magistrați și ca profesori a fost discipolii acestor apostoli: Constantin Bosian, Christian Tell, George Costafor, Vasile Boerescu, Scarlat Fălcoyanu, Alecsandru Crețescu, Ioan Zalomit, Jorame, Minică Constantinescu, Ioan Macsim și alții.

Aron Florian a servit școala o jumătate de secol ca profesor, ca scriitor și ca magistrat al învățământului. El a făcut pe români să cunoască istoria țării lor, învățându-i a prețui faptele glorioase ale străbunilor și îndemnându-i a le imita. A succes lui Simeon Marcovici la catedra de retorică, care este una din cele mai frumoase arte; ear, la noi, din cele mai trebuincioase, pentru că învață pe om de a cuvânta bine, de a vorbi ast-fel, în cât se persuadă; pentru că ea formează pe adevărații oratori. A dat ani îndelungași prețioasele sale sfaturi în consiliul superior de instrucțiune publică.

Ai contribuit, ilustre profesor, în mod simțitor la progresul uriaș făcut de români în acest secol!

Ți se poate dice cu drept cuvânt, că ai bine-meritat de la patrie.

Facă Cerul ca amintirea noastră să readucă în români simțul de bine și de adevăr, și ca generațiunea actuală să nu mai creadă, că a fi om politic este ușor, dar încă și mai ușor a fi bărbat de stat; că chiachera poate ține locul elocinții; că favoritismul poate înlocui știința; că morala în grad și colorii; că logica este mlădioasă ca trestia, iar rațiunea fără basă; că sofisma a înlocuit silogismul; că religiunea este încă în stare de problemă, iar patriotismul un simplu cuvânt rostit cu glas cât mai tare.

Ear voi, spirite străbune, nobile, generoase și patriotice, și voi martiri și eroi ai României inspirați generațiunei actuale și celei viitoare cultul sincer al patriotismului, al onoarei al studiului, al muncii cu adevărat producătoare, pentru ca România să înceteze de a mai fi pământul, unde românii trăiesc în vrabji și prigone în folosul altora; unde se adăptesece cu mai multă siguranță tot ce este de alt neam și de altă religiune; ear fii străbunilor, cari l'au udat cu giroaie de sânge, să fie unii omnipotenți, ear alții omnisuferiți.

Și tu, renumite profesor, care numai cu corpul te mai afli în acest moment printre noi, trimite de sus, din cortul celor buni și drepti, spirit de bine și de pace; căni aceasta va fi poate, cea mai frumoasă pagină ce vei adăuga la istoria românilor!

Dute acum liniștiți, de te așași lângă tovarășii tei de muncă și fidei țărâna ușoară

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român.”

S-Sebeș, în 27 Iuliu, 1887. (*Grădinile școlari*) Venerabilul consistoriu gr. orient. din Sibiu în cerculariu Nr. 2972 școlariu punct 1. dice; „Care e cauza, pentru care grădinile școlilor nu se sporesc? și pentru ce unii învățători, având pământ pentru grădina de școală, nu-l cultivă pentru înstruirea școlilor în grădina? și ce măsurari fi a se lua pentru a se da un avânt mai mare în instruirea acestui ram folositoriu?”

Acest punct constătoriu din 3 întrebări privește grădina școlii.

Grădina școlii în foarte puține locuri — la noi — corespunde numelui seu, și cu durere trebuie să mărturisim, că în cele mai multe școli e cu totul părăsită. E timpul suprem să ne ocupăm și noi cu toată serioșitatea față cu acest obiect, fiindcă șcim, că mai întreg poporul nostru se ocupă și se susține din agricultură; și aceasta practicându-se tot numai după datina veche, începe, ba a început deja a nu ne mai putea susține. Nu, fiindcă de o parte ne am înmulțit, ear de altă parte presiunile noastre sunt cu mult mai mari ca în trecut. Ba chiar și statul încă cere contribuțiune mai multă ca în trecut — după pământ. Și față cu acestea și pământul are să ne dea mai mult venit ca în trecut, el însă nu o poate face aceasta, decât prin o economie rațională, care ne învață a scoate din pământ cel mai mare venit curat posibil.

Dar cine să propage economia națională? Precum în toate, așa și aici școala este chemată a pregăti tinerimea, învățându o a cultiva pământul în mod rațional. Eată chemarea grădinei școlare, ce trebuie să o poseadă fie-care școală populară.

Dacă este pe acest pământ vre un popor, care are lipsă a i se propune în școală economia cu ramii sei, atunci de sigur că poporul nostru are lipsă de acest obiect, mai mare ca ori care altul.

Daună numai — spunând sincer — că prea puțin se interesează oamenii noștri de agricultură.

Cei-ce ar trebui să se intereseze în linia primă o consideră ca un ce bagatel ca un lucru prea ușor. Dacă acestia fac așa, atunci nu e mirare, că poporul nostru consideră agricultura ca un ce necapace de progresare. De aici vine apoi, că atât de greu strabat la noi principiile economiei raționale.

Oamenii luminați din lumea cultă, precum în toți ramii științei așa și în economie — agricultură — au încercat îmbunătățiri și reforme, cu metodele cele vechi și necorespunzătoare sau neaptele spre a se acoperi după ele lipsele, cari trebuie acoperite din agricultură, le au înlocuit cu altele, cât scicură și putină mai rațional; ba dezvoltară unii ramii ai agriculturii — agronomiei — până aci sau cu totul necunoscuți, sau de tot neglesi, ori rău cultivați însă plini de venit.

Acești oameni, voind a lucra pentru binele omeniei, încă de mult își sfarmă capul diua și noatea, fac încercări și probe, cum poate să se cultive pământul, ca să producă mai mult. Formează societăți și reuniuni, edau diare și broșuri, tot numai ca prin aceste să poată înainta agricultura.

Dar reformele și metodele raționale la tractarea agriculturii din lumea cultă străbat de tot prea încet la noi, abia ici și colea veți câte un pic de zăre.

Nu veți reuniuni, nu este un diaru economic la 3 milioane de locuitori.

Și față cu aceasta, fără sfială trebuie să dic, că trebuie cu toții să roșim de rușine, dela Vlădică până la opinea.

Trei milioane români în Anstro-Ungaria, toți economi de pământ — agricultori — și nu au diaru economic cât de mic.

Unde sunt cele câte va mii de preoți toți și agricultori? Unde sunt mai tot atâtea mii de învățatori, cari încă sunt partea cea mai mare agricultori, dar dacă și nu sunt, cum vor propune ei în școală agricultura cu ramurile ei, dacă nici nu practicăză nimic, nice nu cetesc un diaru economic? Unde este fără deosebire întreaga inteligență română, carea putem afirma cu toată positivitaea, toată pe spatele și pelea poporului român trăese; după brațele și osteneala acestuia trăese, ba unii se poate că se și îmbuibă? Oare nici cu atâta nu suntem noi datori poporului nostru, carele ne-a ridicat la starea în care suntem, ca dacă lui e imposibil a fi în diare și a ceti broșure economice, pentru înaintarea agriculturii, dela care atâră nu numai soartea și esistența lui, ci și a noastră, să ținem noi atare diare și să ne procurăm astfel de broșuri și apoi noi la desele ocașii, ce convenim cu el, să-i împărțim noiele și raționalele principii economice?

Dar dacă neinteresarea inteligenței noastre preste tot va merge tot astfel — onoare excepționiilor, cari însă dureră precum merge de prezinte, și poporul nostru tot va ajunge la sapă de lemn, — ceia ce — după cum stăm ađi va ajunge ori peste o jumătate de seclu ori peste un seclu — și atunci nu ca să mai poată el dacuiva, ci din contră fi va trebui lui să capete, atunci cine va mai susține pe aproape totalitatea inteligenței române?

Nu me estind mai de parte în privința aceasta, rog însă pe fiecare domn român să cugete mai serios asupra lucrului, să cugete și la viitoriu, și nu numai la prezinte.

(Va urma.)

De pe valea mureșului, la 30 Iuliu, 1887 c. n. Dle redactor! Nu cred, că se va afla om inteligent român, carele să nu se intereseze de progresul tinerimei noastre scolare, și tot insul va fi cetit cu bucurie programele examenelor dela scoalele noastre medie, ținute cu finea anului scolaric expirat. Bucuria ar fi însă și mai mare, când am putea constata un rezultat mai fructifer și mai estensiv, însă considerând starea miseră a poporului nostru și alte împrejurări vitrige, silii suntem să ne mulțămim cu atât. Adevărat este, că nici poporul de rând nici inteligenții române nu-i dă mâna în diua de ađi a-și cresce familia, precum o pretinde această spiritul timpului, având a lupta cu multe neajunsuri; puținele excepțiuni, așa cred, nu mult vor apăsa în compenă. Fapt este însă, că nisuița la poporul nostru a se deștepta și cultiva nu lipsește și în această nisuița a sa față de neajunsurile ce are de ale intimpina, mult a contribuit la crescerea tinerimei fundațiunile înființate de unii mecești ai nostri, dintre cari unul se afla încă în vieață. Cu ajutorul stipendiilor s'au cultivat mulți indiviđi, și mulți se bucură și ađi de acest favor; eu însă în interesul progresului, atât de mult dorit, aflu cu cale, ca să se țină așa dicend în evidență publică numele acelor stipendiați, din caua, ca să se scie din an în an, încât acei beneficiați sunt întru adevăr demni de ajutorul oferit lor, și de altă parte a vedé și ceia, că oare nu se fac oare cari greșeli la împărțirea stipendiilor.

Controla publică este cea mai eficace la împărțirea justă a stipendiilor, de ceia eu sunt de părere, ca toate corporațiunile, cari impart stipendii ar face nepus de bun serviciu educațiunei publice a tinerimei noastre, dacă ar publica în tot anul, la finea anului scolaric, numele celor stipendiați și

sporiul lor făcut în studii*). Eu pur și simplu numai din acest indelm și cu privire la înaintarea învățământului mi am propus a scrie șirele acestea.

Ca de încheiere în special imi esprim ceia dorință, ca cât mai curend să se vadă publicată lista celor stipendiați din fundațiunea prea fericitului Emanuel Gozdu, și după modesta mea opiniune de interes public este a se comunica și socelele acelei fundațiunii în tot anul în prețutele coloane ale „Telegrafului Român.“ *Unul din public.*

Anunțuri.

Sub-scrisul comitet, constituit pentru arangearea festivităților cu ocașunea adunării generale a *Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român*, ce se va ține la **16/28 August a. c.**, a statorit următoriu

Program:

1. **Sâmbătă seara** în 15/27 August: „**Seara de cunoscință**“ cu musică în grădina „Hermann“ (Strada Morii); la cas de ploae în „Pavilonul“ de acolo.

2. **Duminică seara** în 16/28 August: „**Concertul reuniunii române de cântări din Sibiu**“ în „Pavilonul“ din grădina „Hermann.“

3. **Luni** în 17/29 August la 2 oare d. m.: „**Banchet**“ tot în „Pavilonul“ din grădina „Hermann.“

4. **Luni seara**: „**Bal**“ în sala dela hotelul „Împăratul Romanilor.“

5. **Mari** în 18/30 August eventual „**Escursiuni**“ în diferite locuri din împrejurul Sibiului.

Pe când ne luăm voie a notifica aceasta, onoratul public este rugat:

a) ca pentru cuartire să se insinne cel mult până la **10/22 August** la dl advocat *Ioan Popa* în Sibiu, și ceia cu atât mai vortos, cări ținându-se aici chiar pe acel timp o exposițiune artistică arangată de concetățeni sasi, însinuarilor ulterioare cu greu se va putea satisfacé;

b) însinuarile pentru „Banchet“, la care cu deosebire se inviă și damele, sunt a se face la dl advocat *Octavian Rusu* în Sibiu, până la **16/28 August** adevă: **Duminică la 12 oare a. m.** Însinuarile ulterioare nu se primesc, ear la banchet vor putea participa numai persoanele prevăzute cu билет;

c) însinuarile pentru „Escursiuni“ sunt a se face la dl *Valeriu Bologa*, secretariu al inst. de credit și economii „Albina“ în Sibiu exclusiv până la **17/29 August** adevă până: **Luni la 12 oare a. m.** Sibiu, 17/29 Iuliu, 1887.

Dr. I. Moga,
președ.

Dr. R. Roșca,
secret.

Varietăți.

* (Himen.) Cu plăcere anunțăm, că dl *Isaia Popa* cand. de preot și bine-cunoscutul nostru basist, și a fidanțat de fitoarea sa soție pe domnișoara *Ana Romanul*, fiica dlui *Daniel Romanul* din Meziș lângă Beins. Felicitările noastre cele mai sincere.

* (Denumiri.) Unindu-se oficiul telegrafic cu cel postal pe baza instituțiunilor introduse încă înainte în Germania și în Austria, ministrul reg. ung. de comunicațiune a denumit: pe *Petru Opris*, secretar de telegraf în Timișoara, — carele a fost încredințat cu studierea noiei organizații și cu prelucrarea ei, — de director de postă și telegraf la direcțiunea din nou creată în Cinci biserici (Pécs); au mai fost apoi denumiți: *Dionisiu Cimponeriu*, secretariu la direcțiunea telegrafică, de consilieriu de postă și telegraf; apoi *Andrei David* a fost numit de secretariu de postă și telegraf; de oficiali de postă și telegraf în class'a a X au fost denumiți următorii: *Adam Tăran*, *Romul Liota*, *Ioan Lobonț*, *Pavel Vulcan*, *Marcu Barbu*, *Mihau Ionescu*, *Aleksandru Căținean*, *Stefan Budoi*, *Iuliu Făgărășan*, *Stefan Demeter*, *Aleksandru Raț*, *Acseste Balian*, *Iosif Farschescu*, *Ioan Cubus*, *Aleksandru Popovici*, *George Stefan*, *Stefan Poruț*, *Iuliu Fodor*, *Iosif Lazar*, *Iosif Albu*, *Daniel Șandor*, *Zaharie Chihereanu*, *Ludovic Rubenscu*, *Veniamin Baciu*, *Eutimie Cioban*, *Nicolau Oltean*, *Milu Pascu*, *Stefan Popovici*, *Nicolau Marcu*, *Ioan Mihau*, *Aleksandru Moiseș*, *Emil Rozor*, *Alecsiu Domocoș*, *Aleksandru Feher*, *Iosif Bușan*, *Stefan Sebastian*, *Ioan Pap*, *Andrei Rusu*, *Valeriu Poruț*, *Iosif Rusu*, *Samuil Cosma*, *Mihail Lobonț*, *Antonie Cristian*, *George Achim*, *George Șorban*, *Antoniu Muciu*, *Aleksandru Zuna*, *Iosif Sacson*; de oficiali de postă și telegraf în class'a a XI: *George Chendra*, *Andrei Maxina*, *Ioan*

* Aprețind interesul și buna intențiune a D-lui correspondent, dăm loc aceste corespondențe cu atât mai vortos, că ne vine dela o persoană tare competentă, dar acestei dorințe e satisfacut de o parte prin programele gimnasiilor noastre, ear de altă parte — încât pentru fundațiunea „Gozdu“ prin „Analele“ anuali ale acestei fundațiuni. Red.

Preșă, *Ioan Băldy*, *Ioan Antal*, *Cristofor Alecs*, *Elie Petco*, *Teofil Novac*, *Mihail Dobșa*, *Iosif Fodor*, *George Măcelariu*, *Isac Dragoman*, *Ludovic Moldovan*, *Dionisiu Sebastian*, și *Aleksandru Demian*.

* Ministrul reg. ung. de culte și instru cțiune publică a dispus ca pe lângă școala civilă de stat din *Lipova* să se înființese și o școală special comercială cu trei cursuri, care se va și deschide — classa I — la 1 Septembrie a. c. — În 1-a classă a școlii comerciale se vor primi elevi, cari au absolvit cu succes bun patru (4) classe gimnasiale, reale, ori civile, sau și aceia, cari având etatea de 14 ani vor putea face esamen de primire, din cele 4 classe mai sus amintite.

* (Cas de moarte.) A încetat din vieață încă un stelp al națiunii române: **Aleksandru de Athanasievici** procuror regesc în Lugos. Cu moartea acestui ilustru bărbat în etate de 67 de ani s'a perdut ultimul descendent în linia bărbătească a vechii familii nobile de *Athanasievici*. Diploma „*litterae armales*“, cu care a fost înzestrată această familie, dovedesce mărirea familiei, care s'a distins prin fapte de vitejie reportate pe câmpul lupte ori continue mai ales în contra turcilor. Reposatul a fost un aprig luptătoriu politic, s'a distins p. în luptele sale pentru redobândirea drepturilor bisericesci, și pentru neamul românesc ș'ar fi dat chiar sufletul! Statul a perdut un mare cetățean, ear românii și mai ales românii băuățeni un puternic sprijin.

* (Necrolog.) Jalnicul soț *Ioan I. Maximilian*, capelan și învățator, în numele seu precum și în numele fiului seu, al socriilor, cumnatelor, cumnaților și surorilor sale, aduce la cunoscința trista scoare despre încetarea din vieață a iubitei sale consoarte **Valeria Maximilian** născută **Soiu**, carea și a expirat blândul seu suflet Sâmbătă în 18 (30) Iuliu a. c. la 1 oară p. m. în etate de 17 ani.

Rămășițele pământesci ale scumpei răposate se vor ridica din locuința sa, ce se află în edificiul școlii, și se vor aședa la locul de odichnă eternă în cimiteriu bisericii Sf-lor *Împărați Constantin și Elena* din *Stupini*, în 20 Iuliu (1 Aug.) la 3 oare p. m. *Stupini*, în 18 (30) Iuliu, 1887.

Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

* **Katkov** vestitul publicist rusesc și conducătorul panslaviștilor a murit în 1 August n. la moșia sa.

* **Românul**, diaru politic în Bucuresci, care până acum eșia în toate dările de lucru, a început a apăre și *Duminea*, sub direcțiunea dlui *Vintilă C. A. Rosetti*. Prețul, pentru toate țările Europei, e de trimestru 15 lei.

* Ministrul de comunicațiune *Baross* a pensionat 112 funcționari, din incidental uniri oficiilor postale cu oficiile telegrafice.

* Ministrul de finanță a esmis o ordinațiune către inspectorii de dare și comitetele administractive, prin care îndeamnă că să puceadă cu strictete la încassarea dărilor, pentru ca prin a doua jumătate a lunei Iuliu August să poată începe culicitaerea, pentru cei cari nu ș'au plătit darea. — *Frumoase prevestiri!*

* (Institut anatomic.) „*Rësboiul*“ scrie, că s'a deschis pe seama ministrului instruțiunei publice, un credit estraordinariu de 38,600 pentru înființarea institutului Patologic anatomic pe lângă facultatea de medicină din Bucuresci.

* (Escentricitate englezească.) — Ducele de *Sutherland* a trimis opt câni ai lui, cari sufer de reumatism, la baia de mare *Trepport*. Administratiunea băilor la început era în mare incurcătura, căci nu scia, sub ce formă să încasseze tacsa de cură de la oaspeții patrupedi. Mai pe urmă însă s'a găsit mijlocul. În lista de cură se poate ceti: „*Killa*, *Biaeca*, câni luminăției sale ducelui de *Sutherland* cu suita și cu servitorii“. Pentru câni s'a făcut la baie o îngrăditură separată în apă, de oare ce acești pacienți nu pot fi lăsați să se scalde cu ceia-lalți oaspeți și din motivul, că le lipsește costumele de baie.

O damă scrie despre elisirul de nervi al *Dr. Lieber*: *Stimate Dle!* Sum datoare să Ve împărtășesc, că elisirul este excelent; eu nu voin întârzi a-l recomanda cu stăruință tuturor, cari sufer, și pe cari îi eunose. Eu me simt mai vioae mai curăgioasă și mai vesela, toată tristețea și amărăciunea a trecut. Dna *Gästner*, *Oberhausen*, *Rgb. Düsseldorf*. Numai singur veritabil se află sub marca de deposit (cruce cu ancora) 1/2 sticlă = 2 fl. v. a., o sticlă întreagă fl. 3.50, o sticlă după fl. 6.50 v. a. în farmacii și în centrala dlui *Dr. Bödiker & Co. Hanovera*. Deposit în Sibiu la *W. F. Morscher*, farmacie la „*Genfer Kreuz*“.

Loterie

Mercuri în 3 August 1887.

Sibiu: 68 78 56 6 90
Sâmbătă în 30 Iuliu n. 1887.
Buda: 89 58 81 68 15

